

KAIP KALBĖTI APIE LYTIŠKUMĄ SU MAŽAMEČIAIS?

Kodėl tai svarbu?

- Lytiškumo tema neatsiejama nuo sklandaus savo kūno, jausmų ir emocijų pažinimo, santykių su kitu kūrimo.
- Dėl pačių vaikų gautos informacijos atsiranda klaidingų patarimų, pavojingų situacijų, sumaišties rizika.
- Tėvų požiūris į lytiškumo klausimus vaikų nuostatas veikia ir neverbaliai.
- Formuojamas saugumas, atvirumas, pasitikėjimas savimi bei tėvais.

Kodėl tai sunku?

- Įtakos turi:
 - emocijos,
 - išankstiniai įsitikinimai,
 - automatinės reakcijos,
 - socialinis ir kultūrinis kontekstas,
 - sunkumas parinkti tinkamus būdus ir laiką.

Sveiko lytiškumo pagrindas – teisinga informacija, pateikta ramiai ir atitinkanti vaiko protinę ir emocinę raidą.

Kelios pagrindinės taisyklės, kalbant su vaikais apie lytiškumą:

- Klausytis ir neteisti
- Priimti emocijas ir patirtį
- Teisybė, aiškumas, paprastumas
- Gerbti drausmę ir ribas
- Atskirti emocijas ir tikrą pavojų
- Klausti, ar suprato
- Parinkti tinkamą aplinką, žodžius

Pokalbiuose svarbu atsižvelgti į vaiko raidą:

- Savo lyties suvokimas prasideda dažniausiai esant 2-3 metų. Tai paskatina kalba, tradicijos, socialinis mokymasis. 2-3 metų amžiaus vaikai tiria, pažįsta pasaulį, pradeda tyrinėti savo lyties organus, pastebi skirtumus. Netinkamos suaugusiųjų reakcijos į vaikų domėjimąsi (barimas, kaltinimas, gėdinimas, nekreipimas dėmesio) gali sukelti stiprius neigiamus jausmus, formuoti neigiamą santykį su lytiškumu. Tinkama reakcija apima žmogaus

sandaros, lyčių skirtumų paaiškinimą, asmeniškumo ir privatumo bei pagarbos tam pabrėžimą.

- 5-6 metai – lyties nekintamumo, bruožų priskyrimo tam tikrai lyčiai bei jų skirtumų suvokimo pradžia. Priešmokyklinio amžiaus vaikai (6-7 metai) lytinę priklausomybę suvokia pagal kūno sandaros, elgesio skirtumus. Lyties elgesį ir būdą darželio lankymo laikotarpiu labiausiai veikia socialinė aplinka ir ugdymas.
- Pradinio mokyklinio amžiaus vaikai vis geriau suvokia priklausomybę tam tikrai lyčiai, tačiau dar nesidomi priešinga lytimi.

Taigi kaip kalbėti? Pagrindinės gairės:

0 – 2 metai

- Aiškus kūno dalių įvardinimas.
- Dažnesnis tinkamas fizinis kontaktas.
- Saugumo, privatumo ribų įvardinimas esant tinkamoms situacijoms.

3 – 5 metai

- Tinkamos terminijos kūno dalims skatinimas.
- Privatumo ribų rodymas savo pavyzdžiu, leidimas jį saugoti.
- Mokymas gerbti kitų žmonių kūnus, ribas, privatumą.
- Mokymas skirti gerus/tinkamus ir blogus/netinkamus prisilietimus.
- Patvirtinimas, kad savęs lietimasis gali būti malonus, bet tik privačioje aplinkoje.
- Paprasti ir tiesūs atsakymai į vaikui kylančius klausimus.

6 – 8 metai

- Vaiko privatumo gerbimas.
- Vaiko pagarbos kitų žmonių kūnui, privatumui ir riboms pastiprinimas.
- Kalbėjimasis, kas yra tinkama/netinkama bendraujant su bendraamžiais.
- Rodymas savo pavyzdžiu, kas yra būdinga sveikiems suaugusiųjų santykiams.
- Lyčių kūno dalių skirtumų aiškinimas.
- Informacija apie lytinį brendimą, seksualumą, reprodukcinės sistemas.
- Supažindinimas su papildomais naujais žodžiais.

9 – 12 metų

- Pagarba vaiko privatumo poreikiui.

- Alkoholio, vaistų ir kt. vartojimo ribų rodymas savo pavyzdžiu.
- Pokalbiai apie tinkamą elgesį su bendraamžiais, socialinėse situacijose.
- Aiškus šeimos vertybių, įsitikinimų ir tradicijų rodymas svarbiais klausimais.
- Mokymas apie fizinę, emocinę ir seksualinės veiklos riziką.

Informaciją parengė Šeškinės poliklinikos medicinos psichologė Roberta Maigienė.

Lytinės ir reprodukcinės sveikatos kabinetas, 2017-07-21.

